

MONTISFERRATVM

D V C A T V S.

LVcunda quoque & peramœna est regio Montisferrati, in Lombardia Cispadana, sic dicta, quasi *Mons ferax*, à modicorum collium, quos habet, fertilitate: vel à *Ferro*, similitudine quadam, quod uti

ferrum cætera metalla vi ac duritie vincit; ita ille finitimos ubertate cum aliorum fructuum, eorumque nobilitate & suavitate; tum vero vini, longe superet. Fuerunt olim in hoc tractu septem Marchionatus ab Ottone 11 Imperatore instituti; *Montisferrati, Ceva, Poncioni, Buschi, Salutarum, Saxonæ & Finarii*, singuli septem filiis Alerami Saxonum Ducis assignati. Montisferrati Marchionatum tenuit Palæologa stirps, usque ad annum 1534, quo, defuncto San-Georgio Palæologorum ultimo, Carolus v Imperator Ducem Mantuæ legitimum Montisferrati hæredem declaravit. Erectus fuit in Ducatum Marchionatus anno 1575 à Maximiliano Imperatore, primusq; Montisferrati Dux dictus est Guilielmus 111 Mantuæ Princeps. Describit Montisferratum Merula lib. 6 Antiq. Vicecom. hoc modo: Mons est perpetuis expansus jugis, totus amœnus & fructifer, omniumque rerum ad vitam utilium fertilis, & colonis admodum frequens. Incipit diurno fere itinere ab Alpibus, planicieque separatur, quæ inter hos colles & Alpes intercedit. Nihil hic incultum quicquam, propter summam soli opportunitatem bonitatemque. Lævam Tanarus, dextram Padus aluit, nec ullius alveum regio egreditur; quanto magis autem ab omnibus abscedunt colles, tanto majores amœnioresque campi inter eos panduntur, quos haud male Mesopotamiam possis dicere, quippe quod omnibus utrinque sint conclusi. Haud procul, ut ad specialiora descendam, Tanari ostio, Bassiniana cernitur, *Bassignana* vulgo. Pons olim ligneus Bassinianæ Tanarum jungebat, qua cum transmitteret Padum Ioannes Medices Florentinus, Cardinalis & Bononiæ Legatus, postea Leo x Pontifex, qui in illa cruenta Gallorum & socialis exercitus ad Ravennam anno MDXII pugna captus, in Franciam trahebatur, ex Gallorum potestate ereptus est, & Bononiam ad legationis sedem reductus fuit. Antiquum hinc oppidum *Valencia* sequitur, colli dein *Pomarum*, vulgo *Pomaro* insidet cum arce. Haud procul inde *Fraassinetto*, & *Casal S. Euasii*, in præcedenti tabula descripta.

Imperium.

Fines.

Urbes oppidæque.
Bassiniana.

Casale.

Italia.

Post Bassinianam mediterranei colles undique nitent oppidis, inter quæ vernacule dicta *Monte Castello, Pavon, S. Salvatore*, ubi arx munitissima, *Gerella, Suizan, Castelletto, Lugo, Monte Magno*. A Casali per Padi ripam pergenti multa occurrunt oppida, *Ponte di Stura, Camino, Gabiano*. Est & ibi *Nicæa, Asta*, urbs nobilis, dives, frequens, splendida: bono & fœcundo agro, frumentique ac vini, cæterarumque rerum ad usum mortaliū facientium fertili. Patronum agnoscit D. Secundum, ideoque sigilli inscriptione utitur huiusmodi: *Asta nitet mundo, sancto custode Secundo*. Primum illi Vicecomites præfuere: post in Mediolanensium potestatem venit, donec à Ioanne Galeatio primo Mediolanensium Duce, nomine dotis Valentiniæ filiæ Duci Aureliano Gallo nuptæ data est. Hinc Gallorum fuit usque ad annum 1529, quo per conditiones pacis Cameraci factæ, à Francisco primo Gallorum Rege Carolo v Imperatori tradita est, qui eam Sabaudia Duci sanguine sibi junctæ, quoad viveret, postque cum illa decessisset, Emanueli Philiberto filio ex Carolo duce condonavit. *Rivulus Francorum, Guarnaum, Pollentia*, hodie *Pallanza*, quam dictam quidam volunt vel à præstantia nativi coloris vellerum, vel à potentia, quod ad lævam Tanarum haberet. De ea sic cecinit Claudianus:

Nec plus Pollentia rebus

Contulit Ausoniis: aut mœnia vindicis Astæ.

Apparent etiamnum veteris Pollentiæ vestigia. Lanam Pollentinam celebrat Martialis:

Non est lana mihi mendax, nec tingor ahenis:

Si placeant Tyria, me mea tinxit ovis.

Et Silius:

Fuscique ferax Pollentia villi.

Est & ad lævam Tanari *Alba*, major Casali D. Euasii, at clementia cœli inferior. Marchionum Montisferrati primum, nunc ducum Mantuæ subjacet imperio. Haud procul Alba oppidum est, quod *Acqui* vulgo, cujus antiquitatem testantur vetusta mœnia: olim frequens, hodie civium diffidiis ad summam devenit calamitatem. *Aque* simpliciter Antonino vocantur, ab aquis proculdubio, & fontibus, qui hic sunt, calidis & medicatis. Sunt enim in hoc oppido thermæ publicæ, cum mensis lapideis & gradibus. Memorabile est, quod tradidit Bursellius, aquis hic ferventibus innasce herbam & vigere. Sigillo ostentat aquilam unguibus leporem stringentem.

Supra Aquas Bestianum, *Bestagno*: Crutimilium, *Corte miglia*: Carni, *Cairo*; altiusque Mons

M

Regalis